

Lisfi

o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU

—l O jubileju kulturnega dela na Češkem primaša »Jutro« od 16. I. daljši uvodnik. Iz članka je razviden razmah šolstva, knjižnic, ljudskih univerz, in sploh vse prosvete in kulturne v zadnjem stoletju.

—l Šahovske tečaje na srednjih šolah organizira šahovski klub po sklepku zborovanja šahistov v Banja Luki. Nekateri tečaji se že vršijo. (»Jutro« z dne 16. I.)

—l Šola v Dravogradu je na slabem. Ker je upravitelj upokojen ali bolan mora učiti učiteljica kar dva razreda. Naj šolska oblastva to čimprej urede. (»Delavska politika« od 15. jan.)

—l Na Vurbergu je kot piše »Delavska politika« od 15. I. šola že eno leto brez upravitelja in tudi na okoliški šoli se ne more vršiti pouk vsled pomanjkanja učnih moči.

—l Glede krvide zaradi monopolizacije učnih knjig in odpuščenih slovenskih profesorjev polemizira »Jutro« od 12. I. s »Slovenecem«.

—l Univerzo za brezboštvo so ustanovili — kot piše »Domoljub« od 15. I. letos v Moskvi.

—l Proti monopolizaciji učnih knjig je bil sprejet v ptujskem mestnem svetu poseben predlog prof. Aljača. (»Mariborski večernik« z dne 14. I.)

—l Zavod za slepe v Kočevju je v pretesni nepriskladni stavbi, kjer je prostora samo za 40 otrok. Zaradi tega je letos 16 šoloobveznih slepih otrok brez pouka. Zavod naj bi se čimprej premestil nazaj v Ljubljano (»Slovnarod« z dne 14. I.)

—l Novo jugoslovansko abecedo uporablja v svojem novem listu »Budučnost jugoslovenstva«, 1. zv., urednik Božidar Stojanović v Beogradu. Novo abecedo je sestavil tako, da je vzel nekaj črk iz cirilice, nekaj iz latince. Kot bivši učitelj se obrača v posebnem članku na učiteljstvo in ga poziva, da naj oni, ki jim je znano, koliko dragocenega časa in energije izgubijo učenci s tem, da se morajo učiti obeh abeced, delajo za to, da zmaga ta njegova enotna abeceda.

—l »Narodna prosveta« od 19. I. prinaša med drugim naslednje članek: »Se o inteligenči in narodu, »Delovna šola«, »Značaj zabašč«, »Šolsko delo v skupinah«, »Učitelji odpuščeni zaradi tega, ker niso položili izpit«, »Slovenski svet« z dne 18. I.

—l O resoluciji proti monopolizaciji šolskih knjig, ki je bila sprejeta od podeželskih organizacij JRZ piše »Jutro« od 18. I. in dodaja svoj komentar.

—l Ljudska štetja v Avstriji in koroški Slovenci je zanimiv članek, ki ga prinaša »Slovenski svet« v št. 2.

—l O dvojni morali in grožnjah JUU prinaša »Slovenec« od 22. jan. daljši članek, kjer ponavlja stare že iznesene obdolžitve, ne omenja pa dokazov iz »Učiteljskega tovariša«, kako se je JUU potegovala objektivno in nepristransko tudi za katoliško učiteljstvo.

—l Razpust zpora malih harmonikarjev R. K. v Mariboru se je izvršil te dni, ker ni skladno s cilji RK in njegovega Pomladka, da se z otroki prirejajo koncerti v nočnih urah.

—l O zborovanju učiteljev meščanskih šol prinaša Mariborski večernik od 23. jan. daljši članek. Prav tako »Mariborer Zeitung« od 24. jan.

—l Proti monopolizaciji šol. knjig se je izreklo tudi celjski mestni svet 17. t. m. (»Novice« 24. jan.)

kopico vprašanj rešuje z upoštevanjem ekonomskih plati na vasi:

Ali je vas še vedno torišče one idile, ki jo opeva literatura? Resnica o narodnih običajih in nošah. Problem in bistvo kmetstva. Vzgojna ideologija in metoda na kmetih. Kako stanuje in spi kmečki otrok? Kakšen poklic si izbira današnja kmečka mladina? Zakaj ni več »lubitveni do grude«? Spolno življenje na vasi. Izgledi kmečke mladine.

Za učitelja na vasi zelo tehtni problemi, katerih ne bo več mogoče molče preiti! Pa tudi mestni in delavski šolnik se bo moral poglobiti v ta važni problem!

Vinko Brumen je zasnoval zgodovinsko študijo o slovenskih začetnih šolah. Z novih vidikov podaja razvoj slovenskih šol za časa A. M. Slomšeka ter dokazuje neodvisnost teh prizadevanj od nemških sosedov.

Ernest Vranc podaja nekaj misli k problematiki učiteljskega mladega rodu pod parolo »Mi gremo naprej...«. Ostro karakterizira predvojno učiteljsko generacijo, ki ni razumela Cankarja. Povojo pokolenje se je izjavljalo v boju proti »novi šoli«, najmlajše učiteljstvo pa išče samega sebe na barikadah današnjih kaotičnih razmer:

Ali minljivost in izprenemljivost živiljenjskih oblik vpliva tudi na oblikovanje mladega rodu? Zakaj se pri nas često zida pri streh? Dr. Ozvald pred vojno in po vojni. Kje so pravi temelji eksistenčne nujnosti »nove šole«? Ali zavisi reforma od same ideje? Pomanjkljiva izobražba med učiteljstvom. Zakaj? Pomen družboslovnih tečajev 1927.—1929. v Ljubljani. Zakaj mora šola ustrezati ekonomskemu in socialnemu ustroju družbe? Ali vodi šola življenje ali obratno? Mlajše učiteljstvo kot izraz razvrjanega časa. Zakaj ni več sanjavega iskanja idealov? Kie se nahaja mesto nas učiteljev v socialnih krčah današnjega veka?

Razprava — prepletena z značilnimi izpovedbami mlajše generacije — bo vzbujala

—l Lužiškim Srbom so prepovedali vse liste in društva se morajo izenačiti in priključiti narodnosocialističnemu pokretu. (»Delavska politika« 25. jan.)

—l Zveza intelektualcev Jugoslavije se je ustanovila v Zagrebu. Namen: zbrati vse intelektualce, ščititi in pospeševati njihovih gospodarske, kulturne in moralne interese. (»Narod« 24. jan.)

—l O motoriki otroka je govoril te dni na Dunaju univerzitetni profesor dr. Hass. Iz tega predavanja povzamemo, da je za razvoj otrokovega telesa prav posebno važna doba med 6. in 7. letom. Večurno sedenje v šolskih klopih je za telo tedaj izredno škodljivo. Potrebni so odmori od 10 minut po vsaki uri, vendar pa otrok ne bi smel počivati ampak bi se moral v teh minutah razgibati na prostem. (»Neue Freie Presse« od 23. jan.)

—l O dvojni morali Avstrije, ki se veseli, da so Nemci dobili nemške šole na Madžarskem, a sami nočejo dati slovenski manjšini šol — piše »Slovenija« od 24. I. O šolstvu na Koroškem piše tudi »Jutro« od 25. I.

—l Učitelju Jožetu Poljanecu ob 60 letnici prinaša »Mariborski večernik« od 25. I. krajši članek.

—l O reformi meščanskih šol piše tudi »Deutsche Zeitung« od 26. I.

—l Nearjica na badenskih šolah sta penzionirana skupaj 102, od teh sta na višjih šolah 32, na strokovnih šolah 9, na ljudskih in nadaljevalnih šolah 39, na umetniških šolah 6. Danes ne počuje na bandenskih šolah prav noben Jud, pač pa so se otvorile v badenskem okrožju 4 židovske ljudske in nadaljevalne šole, kjer poučujejo židovski učitelji. (Po »Berliner Tageblattu« od 24. I.)

—l Slovensko učiteljstvo in politika je naslov uvodnika v »Sloveniji« od 24. I. Tu stoji med drugim: »... Slovensko učiteljstvo ne daje svojemu narodu v današnjem težkem položaju tiste opore, ki bi je ta opravljeno od njega pričakoval... Niso redki učitelji, ki pravilno gledajo na položaj, a danes so vendar že izjemne. Učiteljstvo je še vedno eno izmed glavnih opor vseh centralističnih in unifikacijskih prizadevanj, ki so naperjene proti slovenski samobitnosti. O »Tovarišu« pravi, da odločno poudarja svojo politično nevtralnost, se zavzema z veliko vnemo za pravni položaj učiteljstva, za njegovo stalnost, se bori proti vmešavanju politike v prosvetne zadeve, vendar pa da so nekateri članki pisani v nacionalistični ideologiji. Mesto učiteljstva je na strani ljudstva in nikjer drugod.

—l Ponesrečena brakada nosi naslov članek v »Slovencu« od 26. I., kjer govori o učiteljskih premeščanjih. Članek prinaša tudi pismo Vladimirja Kapusa na ministra, kjer se zavzema za Baeblerja iz Radovljice, ki mu je baje grozila premestitev, ker je bil narodnjak in Sokol. V pismu je tudi naslednji pasus: »Se nikdar se niso pri Slovencih idealni pošteni Jugoslovani toliko ponizevali kot sedaj... Tisti, ki ni slepo klonil omnim, ki so vzkliali »Srbe na vrbe«, mora zapustiti svoje mesto, ker je premeščen. Članek se nad tem pismom zgraže in pravi, da strelja Kapus v prazen grm, ker na premestitev Baeblerja nihče ni misil. Tudi, da bi bil kdo premeščen, ker je bil Sokol »Slovenec« odločno zavrača, zakaj pri njih se nikdar ne uveljavlja praksa: zob za zob!

—l Beseda k učiteljskim premeščitvam je nedolžen naslov za precej strupen članek v »Bogoljubu« od 22. jan. Tu omenja članek, kakšne krivice so se godile katoliškemu učiteljstvu. Liberalni pa so imeli vsega, kar so hoteli in so si lahko izposojali denar iz bednostnega fonda za zidanje hiš. (Celo po 60.000 Din). V okolici Ljubljane — pravi

veliko pozornost, saj globoko posega v miselnost današnje dobe.

Prof. Ozvald je orisal vlogo starosti pa mladosti v življenju poedinca in v organski celoti ljudstva. Pisatelj točno definira odnos »starih in mladih« ter prihaja do zaključka, da se teh dvoje reči medsebojno ne izključuje. Vse ob svojem času! Starejše generacije si brez mlajše ne moremo misiliti. Brez naraščaja bi prišli do zastopa. Ni pa mlajše generacija samo nadaljevanje starejše. Teza — antiteza! Iz tega nasprotja se še poraja »plodoviti moment« za kultiviranje, pretirani kult mladine pa odklanja. V živem slogu pisana razprava bo zanimala »stare« in »mlade«.

Dragotin Cvetko je raziskal socialno pripadnost dijakov na mariborski klasični gimnaziji. Zelo zanimive so ugotovitve o učnih uspehih dijakov z ozirom na socialni sloj. Do sedaj še docela neobdelano polje v sklopu našega šolstva!

Anica Lebarjeva razpravlja o varstvu dekle, Etbin Bojc pa poroča o † nadz. Josipu Novaku in njegovi biografiji kranjskih šolnikov. Za strokovne učitelje je v zborniku »Študija fonetike«, kar v začetku pa nekrolog markantni osebnosti starejše dobe — pedagogu dr. Janku Bezjaku.

Z malimi izjemami prinaša letosni »Pedagoški zbornik« vsebinsko enotno gradivo z vodilno idejo — preloma s preteklostjo!

Kdo si tega ne želi bolj kot mi učitelji? Ceprav nas tarejo križi in težave, mi hočemo in moramo z duhom časa! Klub vsemu bomo mesečno še našli Din 250 (t. j. 30 Din letno) za našo edino pedagoško-književno ustanovo. Želimo pa, da se SSM tudi v budoučem razvija v smere, ki jo je nakazala v letosnjem »Pedagoškem zborniku!« E — e.

dalje — se je nagnetlo nešteto gospodičen, ki so se vozile in se vozijo na deželo z vlačkom ali avtom ali s kolesom za nekaj ur na izlet v šolo. Občina jim je plačevala kurjavo in stanačino, gospodične so pa po mestu »španciale«, v teater in na koncerte hodile, plačo pa za priboljšek imele. Učitelj je seveda tudi grozil učencem s slabim spričevalom, če se ne vpisuje v to ali ono organizacijo. Tudi so ti »fabricirali« volitve, itd. itd.

—l O »zaradah« v zvezi z monopolizacijo knjig piše »Domoljub« od 22. jan.

—l Za krščansko vzgojo mladine priredilo društvo »Krščanska šola« v februarju ali marcu vzgojen temen podpori cerkve, šole, gledališč in kinov. Posebno obširen program se bo izvajal v Ljubljani. (»Domoljub« 22. I.)

—l Meščanska šola je slaba piše »Slovenec« od 25. jan., toda tega ni krivo učiteljstvo, temveč sistem. Glavni vzroki za negativne uspeh so: obstoječi učni načrt, pomanjkanje denarnih sredstev in podrejenost meščanske šole oddelku za srednje šole. Da se meščanska šola izboljša naj se izda primernejši učni načrt, ustvarijo predpogoji za one učne predmete, ki najbolj omogočajo fizično delo in pri ministru in banski upravi naj se ustanovijo samostojni oddelki za meščanske šole.

—l Posvetovalnice za izbiro poklica se ustanovijo na pobodu VIII. odd. kr. banske uprave v Ljubljani, v Mariboru, v Celju in v Ptaju. (Vsi ljubljanski dnevniki od 22. jan.)

—l O reformi meščanskih šol piše tudi »Gottschere Zeitung« od 20. jan.

—l Izvlečke, ki jih prinaša »Slovenec« iz svojega glasila pred 60. leti prinaša »Delavska politika« od 22. jan. strupen članek, kjer citira »Slovenca« pred 20. leti! Med drugim citira tudi odlok za zbiranje denarja po šolah v vojne namene. Deželni šolski svet je poslal ob tisti priliki tudi pesem, ki jo je zložil c. kr. dež. šol. nadzor. dr. Mihael Opeka: Ajmo, ajmo — vinarje zbirajmo, jih za vojsko, jih za zmago dajmo! — Ajmo, ajmo — vinarje zbirajmo, in Bogu jih in cesarju dajmo!

—l Proti monopolizaciji šol. knjig je tudi ZKD, ni pa podpisala spomenice, ker jo smatra v svoji sestavi za pogrešeno, ker da meščanski gospodarske, pedagoške, narodnokulturene in politične razloge, ki jih je treba strogo ločiti. O istem predmetu ima daljši članek tudi »Ljudska pravica« od 24. jan., ki je od-

ločno proti monopolizaciji knjig, omenja pa mimogrede, da se je za monopol zelo prizadeval Cirić, predsednik petomajskega parlamenta in član JRZ.

—l O premeščanju učiteljev ima tudi »Slovenec« od 28. t. m. uvodnik; jezi se na prošnje, pritožbe, spomenice in deputacije v Beogradu, ki bi hotele premetstvo preprečiti, namiguje celo nekolično na avstrijakantstvo naše intelligence med vojno in pravi način, da premetstvo ne presegajo 6 in pol odstotkov vsega učiteljstva in tudi da ni res,

da bi bili prizadeti predvsem sokolski delavci. Nadaljuje: nihče od premeščenih ni oskovan, večina pa je prispoljena na boljše mesto, pa naj so to ali nasprotnne politične barve, nikomur se s premeščenjem ni storila nobena krivica, pač pa je marsikom bila popravljena krivica, ki jo je utrel pod JNS režimom.

Ta govor prinaša v ekscerptu tudi »Jutro« od 28. I. — Na mestu, kjer pravi dr. Krek, da ni bilo premeščenih zdaj več učiteljev kot druga leta, opominja uredništvo, da gospod minister žal ni navedel primerjalne statistike, ki bi bila zelo zanimiva. Isto navaja ob pasusu premeščenj v druge banovine.

—l Zaradi magdalenske šole v Mariboru ima »Slovenec« od 28. I. članek, kjer pravi, da se je pod JNS režimom grozno gospodari, zidal šolo brez proračunov in najemalo posojila brez glave.

—l Vloge zaradi znižanja uradniških prejemkov, ki jih je vložilo JUU sekcijsa za dravsko banovino, so prisle pred skupščino. (Po dnevnikih od 24. I.)

—l Interpelacija je bila vložena v skupščini po poslancih Komantu, Mravljetu in tov. zaradi postopanja ministrskega referenta Erjavec in banov. šol. nadz. Štruklja glede premetstev učiteljev in naši banovini. (»Slovenec« in »Jutro« od 24. I.)

—l V Rusiji bodo zgradili letos 1520 šolskih poslopij v mestih za 907.000 učencev in 2802 šoli na deželi. (»Pragerpresse« 26. I.)

—l Zakaj učiteljske premetstve, je skušal pojasniti 26. I. pri Št. Vidu nad Ljubljano minister Krek